EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 16.7.2025
SWD(2025) 556 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

TIIVISTELMÄ VAIKUTUSTENARVIOINNISTA

Euroopan kilpailukykyrahastosta

Oheisasiakirja

[…]

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan kilpailukykyrahaston (ECF) sekä puolustusalan tutkimus- ja innovointitoimia koskevan erityisohjelman perustamisesta, asetusten (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697, (EU) 2021/783 kumoamisesta, asetusten (EU) 2021/696, (EU) 2023/588 säännösten kumoamisesta ja asetuksen (EU) [EDIP] muuttamisesta

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” perustamisesta vuosiksi 2028–2034, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä asetuksen (EU) 2021/695 kumoamisesta

Ehdotus neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” täytäntöönpanosta vuosina 2028–2034 vastaavan erityisohjelman perustamisesta, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta kyseisen ohjelman puitteissa sekä päätöksen (EU) 2021/764 kumoamisesta

{COM(2025) 543 final} - {COM(2025) 544 final} - {COM(2025) 555 final} -
{SEC(2025) 555 final} - {SWD(2025) 555 final}

Vaikutustenarvioinnin tiivistelmä

Vaikutustenarviointi EU:n seuraavasta pitkän aikavälin talousarviosta (MFF) – EU:n rahoitus kilpailukyvyn parantamiseksi

A. Toimenpiteen tarve

Miksi? Mihin ongelmaan puututaan?

Viimeisten 30 vuoden aikana EU:n ja muiden kehittyneiden talouksien välinen tuottavuuskuilu on kasvanut, mikä heikentää EU:n kilpailukykyä muihin suuriin talouksiin verrattuna. EU on jäämässä jälkeen muista suurista talouksista useilla osa-alueilla, kuten teknologian kehityksessä, tutkimuksen ja innovoinnin tuloksellisuudessa, markkinoiden dynamiikassa ja teollisessa kapasiteetissa. Siksi Euroopan kilpailukyvyn parantaminen on noussut ensisijaiseksi painopisteeksi, kuten Draghin raportissa todetaan.

Euroopan komission kilpailukykykompassin[1] mukaisesti Euroopan kilpailukyky käsittää EU:n valmiudet vahvistaa tuottavuuden kasvua, korkeaa elintasoa ja strategista riippumattomuutta nopeasti kehittyvässä maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä. Kilpailukyvyn käsitteellä ei tarkoiteta vain perinteistä kustannuksiin perustuvaa kilpailua, vaan esiin halutaan nostaa myös innovointi, investoinnit, häiriönsietokyky ja teollisuuden osaaminen erityisesti vihreillä, digitaalisilla ja keskeisillä kriittisillä toimialoilla.

Kilpailukykykompassissa kartoitetaan useita tekijöitä, joita tarvitaan EU:n kilpailukyvyn parantamiseen: 1) innovaatiokuilun umpeen kurominen, 2) hiilestä irtautuminen ja 3) liiallisen riippuvuuden vähentäminen ja turvallisuuden lisääminen. Lisäksi siinä korostetaan viittä horisontaalista mahdollistajaa: 1) yksinkertaistaminen, 2) sisämarkkinoiden esteiden poistaminen, 3) rahoitus, 4) osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen ja 5) koordinoinnin parantaminen.

Yksinkertaistaminen, rahoitus ja koordinoinnin parantaminen ovat jatkossa Euroopan kilpailukykyrahaston painopisteitä.

Näihin ongelmiin puuttumisella odotetaan olevan myönteisiä, vaikkakin välillisiä, vaikutuksia muihin kilpailukykykompassissa korostettuihin ongelmiin, kuten innovaatiokuiluun. Sen odotetaan myös vähentävän Euroopan riippuvuutta kriittisten teknologioiden ja resurssien ulkoisista lähteistä ja parantavan siten turvallisuutta ja häiriönsietokykyä.

Mitä toimenpiteellä on tarkoitus saada aikaan?

Tämän aloitteen yleisenä tavoitteena on luoda investointikapasiteetti, jolla tuetaan Euroopan kilpailukykyä strategisissa teknologissa ja strategisilla toimialoilla, sekä hyödyntää EU:n talousarvion rahoitusvälineitä.

Aloitteella edistetään myös julkisia ja yksityisiä investointeja hankkeiden koko investointikaaren aikana, erityisesti tutkimus- ja innovointivaiheissa, ja hyödynnetään aiempaa paremmin EU:n talousarvion suomia riskinvähentämismahdollisuuksia, jotta aloitteen EU:n tason lisäarvo voidaan maksimoida. Lisäksi aloitteella ohjataan ja keskitetään investointeja EU:n strategisiin teknologioihin ja strategisille toimialoille hiilestä irtautumisen, turvallisuuden ja häiriönsietokyvyn tukemiseksi. Sillä helpotetaan EU:n rahoituksen saatavuutta käyttäjäkeskeisten, nopeampien, yksinkertaistettujen ja yhdenmukaistettujen menettelyjen avulla ja parannetaan EU:n ja jäsenvaltioiden investointien johdonmukaisuutta.

Mitä lisäarvoa saadaan toimenpiteen toteuttamisesta EU:n tasolla?

Ensinnäkin EU:n rahoitus poistaa maiden välisiä esteitä parantamalla sidosryhmien välistä ja yli rajojen ulottuvaa yhteistyötä ja yhdentymistä ja luo kriittisen massan yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi. Toiseksi EU voi puuttua markkinoiden toimintapuutteisiin ja optimaalista heikompiin investointiolosuhteisiin sekä luoda taloudellisia vaikutuksia, joilla parannetaan talouden häiriönsietokykyä, mobilisoidaan yksityisiä varoja, houkutellaan pääomaa, parannetaan tuottavuutta kaikkialla EU:ssa ja tuetaan talouden kannalta hyödyllisiä hankkeita, jotka eivät ehkä muuten olisi mahdollisia. Tämä tukee EU:n laajuista kilpailua, minkä avulla voidaan valita parhaat tieteelliset ja innovatiiviset ideat eri puolilta EU:ta. Kolmanneksi EU voi investointien suuntaamista vahvistamalla ja resursseja yhdistämällä puuttua paremmin EU:n laajuisiin haasteisiin ja edistää yhteisiä tavoitteita, kuten digitaalista ja vihreää siirtymää.

[1] COM(2025) 30 final. EU:n kilpailukykykompassi.

B. Ratkaisut
Mitä lainsäädännöllisiä ja muita toimenpidevaihtoehtoja on harkittu? Onko jokin vaihtoehto arvioitu parhaaksi? Miksi?
Arvioinnissa on tarkasteltu kolmea eri toimintavaihtoehtoa: Ensimmäinen vaihtoehto on ”parannettu nykytilanne”, jossa 14 ohjelmaa[2] säilyttäisi omat sääntönsä, mutta komissio pyrkisi vahvistamaan rahastojen horisontaalista johdonmukaisuutta laajentamalla Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP) yhteydessä omaksuttua toimintamallia, jotta yksittäiset hankkeet hyötyisivät useista ohjelmista saadusta kumulatiivisesta rahoituksesta. Toinen vaihtoehto on ”ohjelmien tehostettu koordinointi ja yhteinen säännöstö”, jossa toimia syvennettäisiin yhdenmukaistamalla sääntöjä eri ohjelmien välillä erityisesti sovittamalla yhteen tavoitteita, osa-alueita ja pilareita sekä täytäntöönpanovälineitä ja horisontaalisia säännöksiä. Kolmas vaihtoehto on ”ohjelmien yhdistäminen uuteen Euroopan kilpailukykyrahastoon”, mikä keskittäisi asianomaiset EU:n ohjelmat yhteen rahastoon, jota ohjattaisiin strategisesti siten, että ohjelmien sijaan etusijalle asetettaisiin politiikka. Tällä vaihtoehdolla luotaisiin yksi ainoa investointikapasiteetti, joka tukisi strategisia teknologioita ja toimialoja sekä murroksellista innovointia ja hiilestä irtautumista saumattomasti investoinnin kaikissa vaiheissa perustutkimuksesta soveltavaan tutkimukseen, käyttöönottoon, valmistukseen, palveluihin ja ratkaisuihin. Se jäsenneltäisiin muutamaan EU:n kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn kannalta ratkaisevan tärkeään politiikkaikkunaan. Sen hallintotapa auttaisi rahastoa vastaamaan nopeasti uusiin haasteisiin ja painopisteisiin. Kolmannella vaihtoehdolla saavutettaisiin tasapaino pitkän aikavälin investointien, kuten tutkimukseen ja innovointiin tehtävien investointien, edellyttämän ennustettavuuden ja kehittyviin poliittisiin painopisteisiin vastaamisen edellyttämän joustavuuden välillä. Kolmas vaihtoehto on arvioitu parhaaksi, koska se tarjoaa kattavan joukon politiikkatoimia, joilla voidaan korjata EU:n rahoitusympäristön edellä kuvattuja kilpailukykyyn liittyviä puutteita. Varmistaakseen parhaaksi arvioidun vaihtoehdon onnistumisen EU toteuttaa toimenpiteitä, joilla vähennetään mahdollisia kielteisiä vaikutuksia, esimerkiksi saattamalla joustavuus ja ennustettavuus tasapainoon.
C. Parhaaksi arvioidun vaihtoehdon vaikutukset
Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon hyödyt (jos parhaaksi arvioitua vaihtoehtoa ei ole, päävaihtoehtojen hyödyt)?

[2] Tämän vaikutustenarvioinnin soveltamisalaan kuuluu 14 EU-ohjelmaa: Horisontti Eurooppa, innovaatiorahasto, Digitaalinen Eurooppa -ohjelma, Verkkojen Eurooppa -välineen digitaaliosio, Euroopan puolustusrahasto, ampumatarviketuotantoa tukeva säädös, väline Euroopan puolustusteollisuuden vahvistamiseksi yhteistoiminnallisten hankintojen avulla, Euroopan puolustusteollisuusohjelma, EU4Health, EU:n avaruusohjelma, IRIS2, InvestEU, sisämarkkinaohjelma (pk-yritysosio) ja Life.

Parhaaksi arvioitu vaihtoehto tarjoaisi toteutuessaan suuremman tuoton sijoitetulle pääomalle 15 vuoden aikana, ja kokonaisetu käytettyä euroa kohden olisi 15,74 prosenttia suurempi kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa (”parannettu nykytilanne”). . Lisäksi Euroopan unionin vienti lisääntyisi 58 prosenttia enemmän kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa, pääasiassa investointien määrän kasvun vuoksi. Parhaaksi arvioidun vaihtoehdon kokonaisvaikutus EU:n tuottavuuteen on todennäköisesti myönteinen, koska sen ansiosta resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin ja vaikuttavammin.

Tämän vaihtoehdon odotetaan myös pienentävän tuensaajille aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia, koska sillä integroidaan yhteyspisteet ja otetaan käyttöön yhteinen sääntökirja, yksinkertaistetaan rahoitusprosessia ja luodaan tehokkaampi ja liiketoimintaystävällisempi ympäristö, joka hyödyttää erityisesti nopeasti kasvavia aloja, pk-yrityksiä, innovatiivisia startup-yrityksiä ja pitkän aikavälin investointitukea tarvitsevia hankkeita. Yksinkertaistettu ja parannettu hakumenettely selkeyttäisi hankkeiden toteuttajien toimintaympäristöä ja helpottaisi yleisesti rahoituksen saantia.

Parhaaksi arvioidulla vaihtoehdolla myös lujitetaan rahoitusprosesseja ja laajennetaan rahoitusvälineiden saatavuutta, jolloin EU voi hyödyntää paremmin potentiaaliaan mobilisoida yksityistä pääomaa ja lisätä talousarvion joustavuutta. Tällä vaihtoehdolla vahvistetaan myös yhteyksiä perustutkimuksen ja pidemmälle edenneiden tutkimuksen, innovoinnin ja valmistuksen vaiheiden välillä, millä varmistetaan EU:n talousrakenteen dynaamisuus ja helpotetaan ideoiden saattamista markkinoille.

Yhtenäisellä rahoituskehyksellä pyritään tukemaan markkinoita siten, että sillä lisätään eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä parantamalla rahoituksen saatavuutta ja strategista yhdenmukaisuutta. Sillä tuetaan myös Euroopan strategista riippumattomuutta ja vähennetään kriittisiä riippuvuuksia.

Lisäksi sosiaalisia vaikutuksia ovat muun muassa työpaikkojen luominen, osaamisen parantaminen ja alueellisen talouskasvun edistäminen erityisesti strategisilla aloilla. Vaihtoehdon ympäristövaikutukset ovat tiiviisti sidoksissa siihen, että sillä asetetaan hiilestä irtautumista edistävät alat ja puhtaat teknologiat keskeisiksi toimialoiksi ja teknologioiksi. Tämän painotuksen odotetaan vaikuttavan myönteisesti ilmastoon ja EU:n pyrkimykseen irtautua hiilestä.

Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon kustannukset (jos parhaaksi arvioitua vaihtoehtoa ei ole, päävaihtoehtojen kustannukset)?

EU-rahoituksesta jo hyötyville hakijoille ja tuensaajille voi koitua joitakin mukautumiskustannuksia. Siirtyminen yhteen integroituun rahastoon edellyttäisi nykyiseen rakenteeseen tottuneilta organisaatioilta sopeutumista. Vaikka uuteen rahastoon siirtyminen vaatisikin aluksi sopeutumista, rahoituksen saajien tarvitsisi käydä läpi tämä oppimisprosessi vain kerran, ei toistuvasti useiden eri ohjelmien osalta. Yleisesti ottaen parempi saavutettavuus ja esteiden poistaminen vähentäisivät hakemiseen liittyviä kustannuksia merkittävästi, myös laajemman hakijajoukon osalta. Yhden väylän kehittäminen rahoitus- ja tarjouskilpailuportaalista ja STEP-portaalista saatujen alustavien kokemusten perusteella voi auttaa lieventämään häiriöitä samalla, kun joustava ja reagoiva vankka hallinto ja sidosryhmien verkostorakenteet voivat auttaa siirtymän hallinnassa. Yksinkertaisempi ja ymmärrettävämpi rakenne voisi viime kädessä tuoda rahoitusohjelmat uusien tuensaajien ulottuville ja edistää innovointia eri aloilla.

Mitkä ovat vaikutukset yrityksiin, mukaan lukien pk- ja mikroyritykset?

EU:n rahoitukseen jo tottuneille pk-yrityksille aiheutuu alussa mukautumiskustannuksia siirtymää koskevista toimista, kuten sopeutumisesta uusiin sääntöihin ja perehtymisestä yhdistettyyn hakujärjestelmään. Nämä kustannukset ovat todennäköisesti väliaikaisia ja määrältään vähäisiä. Ajan mittaan pk-yritykset hyötyvät siitä, että rahoitusmahdollisuuksien kartoittamisen ja hakemisen hallinnolliset kulut alentuvat. Tärkeimpiä etuja ovat keskitetty hakuportaali, yksinkertaistetut ja yhdenmukaistetut säännöt, virtaviivaistetut neuvontapalvelut ja keskitetty asiointipiste, jotka parantavat rahoituksen saatavuutta ja vähentävät kustannuksia ja monimutkaisuutta. Pk-yritysten tuki on sisällytettävä kilpailukykyrahaston rakenteeseen, jotta nämä hyödyt toteutuvat.

Kohdistuuko jäsenvaltioiden budjettiin ja julkishallintoon merkittäviä vaikutuksia?

Ei, koska kyse on ohjelmasta, jota komissio hallinnoi suoraan EU:n tasolla tai välillisesti täytäntöönpanokumppaneiden kautta ja jonka kautta rahoitusta myönnetään tuensaajille.

Onko toimenpiteellä muita merkittäviä vaikutuksia?

Parhaaksi arvioitu vaihtoehto parantaa tuottavuutta ja EU:n asemaa maailmanlaajuisessa arvoketjussa muun muassa uusia markkinoita luovien murroksellisten innovaatioiden kautta. Se vähentää riippuvuutta ja parantaa EU:n yritysten markkina-asemaa tukemalla innovointia ja valmistusta. Strategisella ohjauksella ja kohdennetulla rahoituksella varmistetaan rahoituksen ennakoitavuus aina perustutkimuksesta kaupalliseen soveltamiseen asti. Pk-yritykset hyötyvät yksinkertaistetusta rahoituksen saatavuudesta, hallinnollisten kustannusten vähenemisestä ja avustusten myöntämisaikojen lyhenemisestä, mikä parantaa niiden mahdollisuuksia hankkia pääomia. Aloitteella voitaisiin vahvistaa strategisten alojen kilpailuasemaa ja EU:n asemaa kriittisissä ja kehittyneissä teknologioissa. Heijastusvaikutukset hyödyttävät myös lähialoja, mikä lisää tuottavuutta.

D. Seuranta

Milloin asiaa tarkastellaan uudelleen?

Tätä aloitetta seurataan vuoden 2027 jälkeisen talousarvion tuloksellisuuskehyksessä, jota puolestaan tarkastellaan erillisessä vaikutustenarvioinnissa. Tuloskehyksessä säädetään täytäntöönpanokertomuksesta ohjelman täytäntöönpanovaiheessa sekä asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 34 artiklan 3 kohdan mukaisesti tehtävästä takautuvasta arvioinnista. Arviointi tehdään parempaa sääntelyä koskevien komission suuntaviivojen mukaisesti ja ohjelman tavoitteiden kannalta merkityksellisten indikaattorien perusteella